

समाचार सन्देश

वर्ष १५, अङ्क २ आई.पी.एस. लेख रचनाको सँगालो, फागुन १८-चैत्र २, २०६४ (मार्च १-१५, २००८)

विद्रोहीको प्रभाव क्षेत्रमा निर्वाचनको तयारी

– आईपीएस समाचारदाता

बाट्टिकालोवा (आई.पी.एस./ एन्.पी.आई.) – बाट्टिकालोवा प्रान्तमा १० महिनाअघिसम्म सशस्त्र विद्रोही तामिल टाइगर्स (एलटिटिई) को नियन्त्रण थियो। त्यसै क्षेत्रमा सरकारले अहिले प्रान्तीय निर्वाचनको तयारी गर्दैछ। सशस्त्र समूह तामिल मक्काल भिदुथलाई पुलिकाल (टिएमभिपी) का साथमा सहमति कायम गरेर श्रीलङ्काको सत्ताधारी मोर्चा युनाइटेड पिपुल फ्रिडम एलाइन्स (युपिएफए) ले निर्वाचनको तयारी गरेको हो।

सो क्षेत्रमा निर्वाचन भएमा टिएमभिपीको ठूलो विजयको सम्भावना छ। तामिल नेसनल एलाइन्स (टिएनए) ले निर्वाचन बहिष्कार गर्ने अवस्थामा प्रतिपक्षीको स्थान युनाइटेड नेसनल पार्टीले हासिल गर्नेछ। मार्चको दोस्रो साता सम्पन्न सो प्रान्तको स्थानीय निर्वाचनमा देखिएका दृश्यहरूले निर्वाचन सहज, स्वच्छ र विवादरहित हुने सम्भावना भने देखिन्छ। अहिले युएनपि तथा टिएनएले प्रान्तीय निर्वाचनका लागि सरकारबाट भएको तयारीका विरुद्ध आवाज उठाइरहेको छ।

टिएमभिपी तामिल टाइगर्सबाट छुट्टिएर बनेको पार्टी हो। २००४ को अप्रिलमा गठन भएको टिएमभिपीको नेतृत्व विनयगामुर्थी मुलरलिथरण उर्फ कर्नेल करुणाले गर्दै आएका थिए। अहिले यसको नेतृत्व शिभसुन्थराई चन्द्रकान्थनले त्यसको नेतृत्व लिएका छन्। पिलायन उपनामका यी व्यक्तिले गतवर्ष करुणाविरुद्ध विद्रोह गरेर यसको नेतृत्व लिएका हुन्।

गोगोलागामाले टिएमभिपीको विजयलाई लोकतन्त्रको जीतका रूपमा लिएका छन्। 'प्रथमतः आतङ्ककारी क्षेत्रका रूपमा परिचित प्रान्त अहिले आएर लोकतान्त्रिक व्यवस्थाको अधीन हुने क्रममा छ। दोस्रो कुरा, आतङ्ककारी गतिविधिमा संलग्न समूह लोकतान्त्रिक प्रक्रियामा प्रवेश गरेका छन्। तेस्रो कुरा, स्थानीय निर्वाचनको सफलताले प्रान्तीय परिषद्को निर्वाचनका लागि मार्ग प्रशस्त गरेको छ। सम्भवतः यो निर्वाचन आगामी मे महिनामा हुनेछ,' गोगोलागामाले भने।

निर्वाचन अनुगमनकर्ता लगायतका अन्य व्यक्तिहरू अहिले पनि हातहतियारले सजिएर हिंड्ने टिएमभिपीको विजयले सो

क्षेत्रमा त्रास बढाएकै छ भन्छन्। 'उनीहरूले अहिलेसम्म हातहतियार त्यागेका छैनन्- यो चिन्ताको विषय हो,' स्वतन्त्र तथा निष्पक्ष निर्वाचनका लागि जनअभियान नामक निर्वाचन अनुगमन निकायका प्रमुख किड्सले रोड्रिगो भन्छन्।

अधिकारकर्मी समूहहरूले टिएमभिपीलाई बालसिपाही भर्ना, अपहरण, हत्या र लुटपाटमा सरिक भएको आरोप लगाउँदै आएका छन्।

नौवटा नागरिक समाज वा संगठनहरूको सहकार्यमा तयार पारी २७ फेब्रुअरीमा सार्वजनिक गरिएको 'एक शब्द बोल्न पनि डरमर्दो अवस्था: बाट्टिकालोवाको

अनुरोध

'समाचार सन्देश' का सामग्री पुनः प्रकाशन/प्रसारणका लागि तयार पारिएका हुन्।

हामी सबै क्षेत्रबाट रचनात्मक सुभावा, सल्लाह र प्रतिक्रियाको अपेक्षा गर्दछौं।

– सम्पादक

निर्वाचन' शीर्षकको एक स्वतन्त्र प्रतिवेदनमा भनिएको छ-राजनीतिक शासन र सहभागिताका लागि निर्दयतापूर्वक शक्तिको प्रयोग भएकाले निर्वाचनको आधिकारिकता कायम हुन सकेको छैन ।

'प्रतिवेदनका अनुसार अन्तर्राष्ट्रिय तथा स्वतन्त्र निर्वाचन पर्यवेक्षणको उपस्थितिले मात्र निर्वाचनको आधिकारिकता देखाउँछ । निर्वाचनको सन्दर्भमा टिप्पणी गर्न स्थानीय जनता त्रसित रहेको बेला यस्तै अनुगमनकर्ताको टिपोट विश्वसनीय हुन आउँछ । हिंसाका अपराधीहरू हतियार नबिसार्इकनै राजनीतिक मूलधारमा प्रवेश गर्न पाएकोमा प्रसन्न छन् र निर्वाचनले आधिकारिकता हाँसिल गरे उनीहरू सत्तामा पुग्ने मार्ग प्रशस्त हुने भएकाले उनीहरू सोही प्रयासमा सरिक भएका छन्,' प्रतिवेदनमा भनिएको छ ।

'निर्वाचनपछि पनि हत्याको त्रास यथावत छ । हिंसाविरुद्ध जाहेरी दिन र हतियारधारीविरुद्ध बोलन जनता डराइरहेका छन्,' प्रतिवेदनमा भनिएको छ । प्रतिवेदनले उम्मेदवारी दर्ता प्रक्रियाका सन्दर्भमा पनि टिप्पणी गरेको छ । 'उनीहरूले नचाहेका उम्मेदवारले उम्मेदवारी दिन जान पनि सकेनन्,' ।

युद्धविराम भङ्ग भएपछि हत्या, अपहरण, बेपत्ता लगायतका अपराधिक घटनाहरू बृद्धि भएको अधिकारवादी समूहहरू जानकारी गराउँछन् । यस्ता कार्यहरू एलटिटई अथवा टिएमभिपीजस्ता हतियारधारी फौजबाट भएको अधिकारकर्मीको प्रतिवेदनले खुलासा गरेको छ ।

कतिले गृहयुद्धले नयाँ रूप ग्रहण गरेको टिप्पणी गरेका छन् । सामुद्रिक टापुका रूपमा रहेको श्रीलङ्का १९८३ देखि गृहयुद्धमा फसेको छ । यस युद्धले ७० हजारभन्दा बढी व्यक्तिको अकाल मृत्यु गराइसकेको छ ।

तर टिएमभिपी हिंसा, धम्कीजस्ता गतिविधिमा आफू संलग्न रहेको आरोप स्वीकार गर्न तयार छैन । असली राजनीतिक पार्टीलाई स्थापित गर्नका लागि निर्वाचन मात्र एकलो उपाय हो । 'राजनीतिक पार्टीका रूपमा हामी आफूलाई स्थापित गराउन चाहन्छौं, त्यसैले निर्वाचन हाम्रा लागि कति महत्वपूर्ण छ भन्ने यथार्थ हामीलाई थाहा छ,' बाटिकालोवा नगरपालिकाका प्राथमिकता मतदानमा दोस्रो भएका इडविन क्रिस्ननथाराजा उर्फ प्रदीपले भने ।

'तामिल नेशनल अलाइन्सका लागि निर्वाचन निकै दबावपूर्ण रहन गयो । उम्मेदवारी दिन पनि सहज भएन,' बाटिकालोवा जिल्लाका स्वतन्त्र तथा निष्पक्ष निर्वाचन जनअभियानका जिल्ला संयोजक मानोराजन राजसिंघम भन्छन् ।

'हाम्रा उम्मेदवारहरूलाई उम्मेदवारी दर्ता गरेकै कारण निर्दयतापूर्वक हत्या गर्ने अवस्था थियो,' बाटिकालोवाका टिएनए संसद् सदस्य एस जेयानन्दमूर्थीले भने- मैले आनै निर्वाचन क्षेत्रमा भ्रमण गर्न सकिना ।

आनुपातिक रूपमा स्थानीय निर्वाचनमा हिंसात्मक गतिविधि किन देखिएन भनेर खोजी पस्ने हो भने प्रतिस्पर्धी पार्टीहरू निर्वाचनमा सरिक हुनै नपाउनु कारणका रूपमा देखापर्दछ । 'टिएमभिपी हिंसा त्याग्ने हो भने र शान्तिपूर्ण निर्वाचनमा सरिक हुनेहो भने जुन रूपमा उनीहरूले आज विजय हासिल गरेका छन्, त्यो सम्भव छैन,' उनले भने ।

निर्वाचनका बेला अवस्था कस्तो थियो भने मतदाताले म मतदान बहिष्कार गर्छु भनेर अगाडि आउन पनि सजिलो थिएन । कोलोम्बोस्थित कानुन तथा समाज कोष नामक पैरवी मञ्चका रक्षान फर्नान्डोले आईपीएसलाई बताएअनुसार बाटिकालोवामा उनले भेटेका अधिकांश व्यक्तिहरू निर्वाचनप्रति इच्छुक देखिएनन् । 'उनीहरूसँग छनोट गर्ने उम्मेदवारको पर्याप्त संख्या पनि थिएन । निर्वाचनको प्रमुख आधार नै पूरा हुन नसकेको अवस्थामा कसरी यसप्रति जनताको रुचि बढ्न सक्छ र,' फर्नान्डोले भने ।

'टिएमभिपी हातहतियारले सुसज्जित समूह रहेकाले निर्वाचनप्रति आशङ्का यथावत छ । यस समूहका पूर्व नेता करुणा बेलायतमा युद्ध अपराधमा संलग्न भएको आरोपमा पार्टीबाट किनारा लागेको र पछि आएर यसलाई रातारात लोकतान्त्रिक मूलधारमा पदार्पण गराइएकाले पनि यसप्रतिको आशङ्का कायम रहेको हो,' फर्नान्डोले भने ।

निर्वाचन अनुगमन जनअभियानका अनुसार जनतामा परिवर्तनको चाहना भने रहेको यस निर्वाचनले देखाएको छ । 'त्रासपूर्ण अवस्थामा पनि जुन परिमाणमा मतदान भयो, युद्धको अवस्था र जीवनकै चुनौतीलाई बेवास्ता गर्दै जनता निर्वाचनमा सरिक भए, त्यसले उनीहरू लोकतन्त्रको संस्थागत विकास चाहन्छन् भन्ने तथ्य उजागर गरेको छ,' निर्वाचन अनुगमन जनअभियान उल्लेख गर्दछ ।

करिब १५ वर्षपछि मतदान गर्न पाएका जनताहरू निर्वाचनका बेला भावुक भएका देखिन्थे । 'आशा गरौं अब त हाम्रो क्षेत्रमा पनि शान्तिले बास गर्नेछ,' कानपाथिपिल्ललाई थाङ्गाराजा नामका एक मतदाताले आईपीएसलाई भने ।

घर फर्केका शरणार्थी अफगानिस्तानको टाउको दुखाइ

– आनन्द गोपाल

काबुल (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) - विभिन्न समस्यामा फसेको अफगान सरकारले छिमेकी मुलुकहरूबाट घर फर्केका शरणार्थीलाई व्यवस्थित गर्न नसकेको र यसका कारण समाजमै प्रतिकूल प्रभाव परेको सरकारी अधिकारीहरूले स्वीकार गरेका छन् ।

शरणार्थीसम्बन्धी राष्ट्रसंघीय उच्चायोग (युएनएचसिआर) ले २००७ मा इरान सरकारले मात्र ३,६०,००० शरणार्थी फिर्ता पठाइदिएको जनाएको छ । उनीहरूमध्ये अधिकांशलाई आवास र सामाजिक सुरक्षा प्रदान गर्न सकिएको छैन । हजारौं शरणार्थीहरू अनौपचारिक रूपमा अफगानिस्तान प्रवेश गरिसकेका छन् । उनीहरूलाई युएनएचसिआर र सरकारले पनि सघाउ त पुऱ्याइरहेको छ, तर त्यो पर्याप्त छैन ।

अफगान शरणार्थी मन्त्रालयका प्रमुख शीर महमद इटिबारीले हालै पत्रकारहरूलाई बताएअनुसार अफगान सरकारसँग इरान तथा अन्य मुलुकहरूबाट ठूलो परिमाणका फिर्ता आएका शरणार्थीलाई हेरचाह गर्ने क्षमता छैन । अधिकारीहरू फर्किएका शरणार्थीलाई खाद्यान्न, आवास तथा रोजगारी उपलब्ध गराउन असमर्थ छन् । फर्किएका शरणार्थीहरूको आक्रोशले आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि थप प्रतिकूल अवस्था सिर्जना गरेको छ ।

हामीले इरानलाई ठूलो परिमाणमा फर्किने शरणार्थीहरूलाई व्यवस्थित गर्न सक्तैनौं भनेर जानकारी गराएका छौं,' इटिबारीका प्रमुख सल्लाहकार अबदुल कादिर जजाई भन्छन् ।

लाखौं अफगानीहरू एक दशक लामो सोभियत हस्तक्षेपको कारण अफगानिस्तानबाट पलायन भएका हुन् । त्यसपछि नै मुलुकमा गृहयुद्ध चर्किएको र तालिवानी संगठनको उदय भएको हो । युएनएचसिआरका प्रवक्ता अहमद नादिर फरादका अनुसार दशकौंसम्म अफगानीहरू विश्वकै ठूलो परिमाणमा शरणार्थी बन्ने नागरिकमा पर्न आए । ८० लाख अफगान नागरिकहरू मुलुक छोडेर अन्यत्र बसेको अवस्था थियो । अधिकांश अफगानी शरणार्थी इरान र पाकिस्तानमा बसोबास गर्दथे ।

विभिन्न निकायहरूका अनुसार पछिल्ला दिनहरूमा बाहिरी मुलुकबाट अफगानी शरणार्थीहरू घर फर्किने क्रम केही घटेको छ । यसो हुनुका पछाडि आर्थिक तथा सुरक्षा अवस्था कारण बनेको छ । तर, अफगानिस्तानमा असुरक्षित जीवन बाँच्नुपर्छ भनेर शरणार्थीहरू इरान अथवा पाकिस्तानमै बसिरहने स्थिति छैन । इरानले ठूलो परिमाणमा शरणार्थीलाई अफगानिस्तान फर्काइरहेको छ भने पाकिस्तानले पनि त्यहीँ कार्य गर्ने तयारी थालिसकेको छ ।

अफगानिस्तान फर्केर सामान्य नागरिकसरह बसोबास गर्दै आएका शरणार्थीहरू प्रतिकूल अवस्थाका बाबजुद आफूहरू घर फर्केको उनीहरूले जानकारी दिए । उनीहरूका अनुसार राष्ट्रपति हमिद कारजाईको प्रशासनले अफगानी जनतालाई रोजगारी, खाद्यान्न, सामाजिक सेवा उपलब्ध गराउन सकेको छैन, 'जागिर पाउनु निकै कठिन कार्य भएको छ,' पाकिस्तानबाट फर्किएका ३५ वर्षीय शरणार्थी दाउदले आईपीएसलाई भने । 'जागिर नभए पछि विभिन्न प्रकारका समस्याहरूको सामना गर्नुपर्ने हुन्छ । सरकारले हामीलाई सहयोग नगरेका कारण हामी बेसहारा बन्न पुगेका छौं । मेरी छोरी विरामी छे तर पैसा नभएका कारण म उसलाई डाक्टर कहाँ लिएर जान सक्तिनँ ।

अमेरिकाको प्रतिवेदनअनुसार अफगानिस्तानमा बेरोजगारीको दर कम्तिमा पनि ४० प्रतिशत रहेको छ र यो दर प्रतिवर्ष बढ्दो अवस्थामा छ । २००९ मा ५ लाख अनुमान गरिएको जनसंख्या बढेर अहिले ३० लाख पुगिसकेको छ । अफगान केन्द्रीय तथ्याङ्क कार्यालयका अनुसार यति ठूलो

परिमाणमा जनसंख्याको बृद्धि हुनुमा शरणार्थी फिर्ती नै मुख्य कारण रहेको छ । कारजाईको प्रशासनले रोजगारीको अवसर सिर्जना गर्न नसकेको तथ्यप्रति अन्तर्राष्ट्रिय समुदायको दृष्टिकोण पनि अन्धो बनेको छ । जागिर चाहने बेरोजगारहरूको संख्याप्रति कसैले टिप्पणी गरेको देखिदैन ।

यसअतिरिक्त खाद्यवस्तुहरूको मूल्यले आकाश छोएको छ । हजारौं हजार भोकमरीको शिकार भएका छन् । समस्याले सम्पूर्ण अफगानीलाई सताइरहेको छ । स्वभावतः शरणार्थीहरू बढी प्रभावित हुने नै भए ।

‘मेरो परिवारमा नौ व्यक्तिहरू छन्,’ ३५ वर्षीय महमद ताजिबले भने । ‘यसै हिउँदमा हामीले आनो परिवारलाई पाल्न नसकेर ठूलो समस्या भोग्नुपयो थोकविक्रेताहरूले खाद्यान्न थुपारेर राखिदिए र पछि मूल्य बढेपछि मात्र त्यसको विक्री खुला गरे । हामीसँग चर्को मूल्य तिरेर खाद्यान्न किन्ने अवस्था थिएन । सरकारले मूल्य नियन्त्रणका लागि कुनै कानुन बनाउन पनि सकेन । राष्ट्रपति हिममत कारजाई र उनीजस्ता अन्य नेताहरूले यस समस्यामा कुनै ध्यान नै दिएनन् ।’

अफगानिस्तानमा शरणार्थीको भेल फर्किपछि त्यसबाट सिर्जित समस्याहरू गल्लीगल्लीमा छुटाछुल्ल हुन पुगेका छन् । लागू औषधका अम्मल(हरू गल्लीहरूमा भेटिन्छन् । विश्वमै इरान सर्वाधिक लागू औषधका अम्मलीहरूको मुलुक हो । इरानमा शरणार्थी हुन पुगेका अफगानिस्तानीहरूले सो अम्मल सिकेर स्वदेश फर्किएका छन् र साथी र

परिवारका सदस्यहरूलाई सिकाइरहेका छन् ।

अफगानिस्तानले अहिले १० लाख लागू औषध अम्मलीहरूको सामना गर्नुपरिरहेको छ । विश्वमा तीब्र गतिले जनसंख्याको बृद्धि हुने मुलुक अफगानिस्तानमा लागू औषधबाट मुक्तिको अवस्था सिर्जना गर्नु सहज छैन ।

इरानबाट ६ महिनाअघि फर्किएका जाकिय ३३ वर्षीय तन्नेरी हुन् । उनी भन्छन्- इरानमा काम गर्दा हरेक दिन मैले कठिनाइको सामना गर्नुपर्थ्यो । साँझमा मेरो इरानी मालिक मलाई केही लागू औषध दिन्थ्यो र ‘खा, मजा आउँछ’ भनेर मलाई सुन्याउँथ्यो ।

जाकियजस्ता सयौं दुर्व्यसनी खाली चौरमा बसेर वा अग्लो भवनको चेपमा लुकेर काबुलका विभिन्न क्षेत्रमा लागू औषध तानिरहेका हुन्छन् । धेरैजसोको कमाइ-धमाइ केही हुँदैन । उनीहरू माग्ने भएर हिँड्छन् र लागू औषध खरिद गर्ने पैसा नभएर चोरीमा पनि सरिक हुन्छन् ।

‘जब कोही लागू औषधमा निर्भर हुन पुग्दछ र ऊसँग पैसा हुँदैन, उसलाई जसले पनि खरिद गर्नसक्छ,’ लागू औषध तथा अपराध न्यूनीकरणसम्बन्धी राष्ट्रसंघीय कार्यालयका कार्यक्रम निर्देशक जाहेनजग खान भन्छन्- यस्ता अम्मलीहरू नाजुक अवस्थामा पुगेका हुन्छन्, यिनीहरू आतङ्कारी गतिविधिमा संलग्न हुनसक्छन्, आपराधिक गतिविधि र अन्य असामाजिक कार्यमा सरिक हुन्छन्, ।

‘यसले समाजको स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष प्रभाव पारिरहेको छ,’ उनी थप्छन्- जब ठूलो परिमाणमा युवाहरू लागू औषधमा सरिक हुन्छन् तब हाम्रो समाजलाई सभ्य बनाउनु चुनौतीको विषय हुन पुग्दछ ।

सरकारले स्रोत-साधनको अभाव छ भनेर होहल्ला मच्चाइरहेको बेला शरणार्थीहरूले केही पाइएला भनेर आश गर्नु पनि व्यर्थ हुन्छ । स्थिति यस्तै रहन गएमा कारजाईको

प्रशासन र विदेशी फौजले सामाजिक सेवा विकासका लागि सोच्नैपर्ने स्थिति आउँछ । आजको अफगानिस्तानको अवस्थाले सरकारलाई आतङ्कारीविरुद्ध लडेर मात्र सुख छैन, उसले अरु क्षेत्रमा पनि ध्यान पुऱ्याउनु आवश्यक छ भन्ने प्रष्ट पारेको छ ।

‘अमेरिकीहरू आना सत्रु मार्न पाउँदा दङ्ग पर्छन् तर मुलुकको निर्माणप्रति खास ध्यान दिन सक्तैनन्,’ नाम उल्लेख गर्न नचाहने एक अफगान सञ्चारकर्मी टिप्पणी गर्दछन् ।

अहिलेको अवस्थामा वासिँगटनले १० डलर युद्धका लागि खर्च गरिरहेको छ भने १ डलर मात्र पुनर्निर्माणका लागि लगानी गरिरहेको छ । सहायता निगरानी गर्ने संस्था एक्सन एडद्वारा हालै सार्वजनिक गरिएको प्रतिवेदनअनुसार दातृ निकायहरू सहायताका लागि रकम हस्तान्तरण गर्न नसक्ने स्थितिमा पुगेका छन् । किनभने २००२ देखि २००६ सम्ममा मात्र ५ अर्ब अमेरिकी डलर उपलब्ध गराइसकेका छन् ।

विज्ञहरूका अनुसार अफगानी सरकारको भविष्य अन्धकारमय रहेको विज्ञहरू विश्लेषण गर्दछन् । हालै एक अमेरिकी संवाद समितिले उल्लेख गरेअनुसार आर्थिक अवस्था कमजोर रहेका कारण युवाहरूलाई तालिवान र आतङ्कारी दस्तामा सरिक हुन धकेल्ने अवस्था सिर्जना भएको छ ।

पिछडिएको क्षेत्रमा शरणार्थीहरूलाई सारेर काबुल विकसित रहेको अभिनय गर्न चाहन्छ । यद्यपि अहिले नै काबुलले यो प्रक्रिया सुरु गरेको भने छैन । तर काबुलका बासिन्दाहरूले स्वदेश फर्किएका शरणार्थीका सम्बन्धमा सरकारले कुनै कदम चाल्नैपर्छ भन्ने धारणा राख्दछन् । ‘सरकारको सवारी हाम्रो शिविर नजिकैबाट हरेक दिन आवतजावत गर्दछ, तर हाम्रो आगाडि रोकिदैन,’ दाओद भन्छन्- हामीसँग अनगिन्ती समस्याहरू छन्, तर हामी यहीं अवस्थामा सधैं बसिरहन सक्तौं नौ ।

इयूको प्रतिबन्धबाट अप्रभावित

जुन्ता

– डेभिड क्रोनिन

ब्रसेल्स (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) – युरोपेली संघले बर्माथि लगाएको आर्थिक प्रतिबन्धले यहाँका जुन्ता शासकहरूलाई कुनै प्रभाव पार्ने सम्भावना नदेखिएको सिंगापुरका एकजना पूर्व कूटनीतिज्ञले बताएका छन् ।

बौद्ध भिक्षुहरूले राजधानी रंगुनमा आयोजना गरेको शान्तिपूर्ण विरोध प्रदर्शन भाँड्न बर्मेली अधिकारीहरूले बल प्रयोग गरेपछि युरोपेली संघका सरकारहरूले गत अक्टोबरमा त्यहाँबाट गरिने बहुमूल्य पत्थर (रत्न), टिम्बर र धातुको आयातमा प्रतिबन्ध लगाउने निर्णय गरे ।

सन् १९९० को दशकमा सिंगापुरका प्रमुख अन्तर्राष्ट्रिय वाणिज्य वार्ताकार रहेका बेरी डेस्कर प्रतिबन्ध सुरुमा केही युरोपेली नीति-निर्माताको अन्तरआत्मामा मलमल लगाउन लक्षित रहेको बताउँछन् ।

सन् १९६२ मा नागरिक सत्ता फालेर बर्मामा शासन चलाइरहेका सैनिक अधिकारीहरूमा यी उपायहरूले सम्भवतः कुनै प्रभाव नपार्ने आईपीएससँगको कुराकानीका क्रममा उनले बताए । युरोपेली संघका नेताहरूले सो मुलुकमा 'ज्यादै महत्वपूर्ण लगानीका

बाजे' को हितमा निर्णय गरेकोले यसो हुने उनी थप्छन् । उनको भनाई दक्षिणी बर्माको यादानामा तेलखानी सञ्चालन गर्न फ्रान्सको ऊर्जा कम्पनी टोटलले हस्ताक्षर गरेको सम्झौताप्रति इंगित थियो ।

फ्रान्सका राष्ट्रपति निकोलास सार्कोजीले सन् २००७ मा आनो मुलुकका कुनै पनि कम्पनीले बर्मा नयाँ लगानी नगर्ने घोषणा गरे तापनि टोटलले यसअघि नै सम्झौतामा हस्ताक्षर गरिसकेकोले त्यसमा प्रतिबन्धको प्रभाव परेन ।

अहिले सिंगापुरस्थित राजारत्नम् स्कुल अफ इन्टरनेशनल स्टडिजका डिन रहेका डेस्करले बर्माप्रति युरोपेली संघ र अमेरिकाको सशक्त सार्वजनिक अडान सिद्धान्ततः 'कसैलाई खुसी तुल्याउने' आशयले लिइएको दाबी गरे । उनी आधिकारिक रूपमा म्यानमार भनिने बर्मालाई पश्चिमाहरूको 'सजिलो निशाना' भन्छन् ।

मानवअधिकार र प्रजातन्त्रको सम्मानको सन्दर्भमा, 'तपाईंले सम्भवतः साउदी अरेवियालाई म्यानमारभन्दा गए गुज्रेको अवस्थामा देख्नुहुनेछ' उनले भने । 'साउदी

अरेवियाविरुद्ध अहिलेसम्म कसैले कदम चालेको छैन ।'

खासमा, 'म्यानमारको नेतृत्व बाहिरी विश्वप्रति सशक्त र हेकोले' दक्षिण पूर्वी एसियाली राष्ट्रहरूको संघ (आसियान) का सदस्य रहेका मित्र समेतका विदेशी मुलुकहरूको प्रभाव बर्माथि छ, यसले गर्दा नै ऊ अफसम्म बाह्य दबावको सामना गर्न सक्षम छ ।

'यतिखेर बर्मासँग विदेशी विनिमयको संचिती सन् १९५० यताकै सबैभन्दा बढी छ' उनले भने । 'एउटा मिथक के छ भने बर्माले सिंगापुर, हङकङ र लिएच्टेन्स्टेइनमा पैसा राखेको छ । वास्तवमा, उसको अधिकांश पैसा म्यानमारमै लगानी भएको छ । एकताका-- सन् १९८० को दशक-- त्यहाँ नेतृत्व र बाँकी जनसंख्याबीच गरिबी बाँडिएको थियो । तर आज, साना अभिजात्य वर्ग र भन्भन् बिपन्न भएर दक्षिणपूर्वी एसियाकै

सबैभन्दा तल्लो सिँढीमा पुगेको बाँकी जनसंख्याबीच खाडल तयार भइरहेको छ ।

मार्चको दोस्रो साता ब्रसेल्समा आयोजित एक सेमिनारमा भाग लिएका डेस्करले सन् २००७ मा ४० औं वार्षिकोत्सव मनाएको आसियानले सामना गरिरहेका मुख्य चुनौतीबारे सम्बोधन गरे । सेमिनार बेल्जियमको राजधानीस्थित विचार मञ्च युरोपियन पोलिसी सेन्टरले आयोजना गरेको हो ।

युरोपेली आयोगको दक्षिणपूर्वी एसिया सम्बन्ध विभागमा प्रमुख रहेका सिमस जिलेस्पीले बर्माविरुद्धको प्रतिबन्ध अप्रभावकारी प्रमाणित भएको छ भन्ने डेस्करको दाबीलाई इस्यु बनाए ।

‘अन्तर्राष्ट्रिय आलोचनाप्रति बर्मेली सरकार शतप्रतिशत असम्बेदनशील छ भने आफू आश्चर्यचकित हुने’ उनले बताए । ‘मलाई के लाग्छ भने केही सन्देशहरू निखिरहेका छन्, यद्यपि तिनीहरू अहिलेको अवस्थामा परिवर्तन ल्याउने उपयुक्त दबाव नहुन सक्छन्’ उनले थपे ।

जुन्ताले रद्द गरेको सन् १९९० को आमचुनावमा विशाल जीत हासिल गरेको नेशनल लिग फर डेमोक्रेसीकी नेतृ आड साड सुकीको निरन्तर गिरतारीको कारण ऊविरुद्धका प्रतिकारी उपायहरू उचित भएको जिलेस्पीको तर्क छ ।

मानव अधिकारको सन्दर्भमा युरोपेली संघको फरक फरक परिस्थितिमा बेग्ला बेग्लै नीति रहिआएको उनले बताए ।

‘यसले नीतिमा स्थिरता नभएको बारे प्रश्न उठाउने ठाउँ दिन्छ । तर, केही मुलुकहरूले प्रजातान्त्रिक चुनाव गरेर नेतालाई जेल वा गृहनजरबन्दमा लामो समयसम्म राखेको वा सहधर्मी जनतालाई निर्मम दमन गरेको अवस्था छ, जुन अद्वितीय कुरा हो ।’

अझै पनि प्रतिबन्ध ज्यादै सन्तुलित नीतिको उपकरणपेटीमा रहेको एउटा औजार मात्र भएको उनी जिकिर गर्छन् ।

‘हामी बर्मेली अधिकारीहरूसँग छलफल गर्ने प्रयास गरिरहेका छौं । यो प्रतिबन्धको सबाल मात्र होइन, तथापि केही निर्णयकर्तालाई प्रतिबन्धले सन्तुष्टि दिनसक्छ ।’

बर्माको सवाल गत नोभेम्बरमा सिँगपुरमा सम्पन्न आसियानका १० सरकारप्रमुखको पछिल्लो सिखर सम्मेलनका बेला ओभेलमा पच्यो ।

छलफलका क्रममा सरकारहरूले सो संस्था मातहतका निकायहरूलाई सशक्त तुल्याउने उद्देश्य बोकेको बडापत्र अनुमोदन गरे । उक्त बडापत्रले सम्मेलनलाई अझ औपचारिक रूपमा उभ्यायो । बडापत्रले प्रत्येक सदस्य राष्ट्रले इन्डोनेसियाको जकार्तास्थित आसियान मुख्यालयमा सम्पर्क व्यक्तिको रूपमा राजदूत पठाउनुपर्ने प्रावधान समेटेको छ ।

मानवअधिकार प्रवर्द्धन गर्ने प्रतिबद्धता समेत रहेको सो बडापत्रमा बर्माले जनाएको स्वीकृतिले यस क्षेत्रलाई विश्व भरिको मानवीय चासोको सम्बोधन गर्न खोज्दा विश्वसनीयताको समस्या पैदा गर्ने डेस्करले स्वीकारे ।

यद्यपि युरोपेली आयोगले जुन्तालाई आधिकारिक रूपमा विकास सहयोग दिने छैन । यसले सन् २००६ मा १ करोड ५५ लाख युरोको एउटा मानवीय सहायताको पुलिन्दा अनुमोदन गरेको थियो, जुन केही जनताको स्वास्थ्य आवश्यकता पूरा गर्न लक्षित थियो । विश्व स्वास्थ्य संगठनले प्रतिव्यक्तिको हिसाबले विश्वको सबैभन्दा थोरै रकम स्वास्थ्योपचारमा खर्च गर्ने कंगो र बुरुन्डीपछिको तेस्रो मुलुक बर्मा रहेको प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेपछि यो कदम चालिएको हो ।

ब्रसेल्सस्थित एसिया-युरोप प्रोजेक्टका निर्देशक डेविड फौकुएट उक्त मानवीय सहायता ज्यादै उपयोगी र प्रशंसित रहेको बताउँछन् ।

तर उनी थप्छन् ‘आसियानका धेरै मानिस यथास्थितिमा बर्मासँगको सम्बन्ध र उसको उपस्थितिलाई असजिलो ठान्छन् ।’

गत महिना बर्मेली अधिकारीहरूले सन् २०१० मा आम निर्वाचन गर्ने मार्ग प्रसस्त गर्दै नयाँ संविधानको लागि आगामी मेमा जनमतसंग्रह गर्ने घोषणा गरेका छन् । बर्माको भनाइमा यी कदमहरू ‘प्रजातन्त्रका मार्गचित्र’ हुन् । तर, सरकारका आलोचकहरू प्रतिपक्षी नेतालाई चुनावमा भाग लिन दिइन्छ कि दिइदैन भन्नेमा अझै सन्देश व्यक्त गर्छन् ।

देख्न सकिने खालको सुधारको घोषणा सुनिश्चित गर्न अझै धेरै काम गर्नुपर्ने फौकुएट जिकिर गर्छन् । ‘आसियान निर्देशित प्रजातन्त्रको मार्गचित्रको मतियार नभइकन सहयोग गर्दै सकारात्मक रूपमा अझ बढी लागि पर्नुपर्छ ।’ उनी भन्छन् ‘त्यो ज्यादै सहयोगी हुनेछ ।’

जापानमा आप्रवासी कामदार आढोलित

– क्याथेरिन माकिनो

टोकियो (आई.पी.एस./ एन्.पी.आई.) – जापानमा कामदार जनसंख्याको कमी रहेका कारण उसलाई आनो अर्थतन्त्र बलियो बनाइराख्न आप्रवासी कामदार भित्र्याउनु आवश्यक छ । तर सरकारले विदेशी कामदारलाई समान र सम्मानित व्यवहार गर्न सकेको छैन । जापानको राजधानीमा १० मार्चका दिन करिब ३०० आप्रवासी कामदारले निकालेको जुलुसले यही तथ्य प्रमाणित गर्दछ ।

‘विदेशी कामदारविरुद्धको पक्षपात बन्द गर, हामीलाई जापानीले आतङ्ककारीको जस्तो व्यवहार नगरुन्,’ जस्ता नारा लेखिएका तुल हल्लाउँदै र सोही बोली बोल्दै राजधानीको सिबुया जिल्लामा विश्वको विभिन्न मुलुकबाट आएका कामदारले जुलुस प्रदर्शन गरे ।

अमेरिका, क्यानाडा, दक्षिण अमेरिका, युरोप, एसिया र अफ्रिकाका आप्रवासी कामदार आक्रोशपूर्ण रूपमा आफूमाथि हुनेगरेका पक्षपाती व्यवहारविरुद्ध आपत्ति

प्रकट गरिरहेका र सुधारका लागि दबाव दिइरहेका थिए । विदेशी कामदारलाई सस्ता श्रमिक ठान्ने, न्यून पारिश्रमिक दिने, असमान व्यवहार र अत्यधिक शोषण गर्ने कार्यको उनीहरूले भण्डाफोर गरे ।

‘जापानमा सस्तो मजदुरीका लागि विदेशी कामदारलाई फिकाउने पद्धति रोकिनै पर्छ,’ जेन तुइत्सु कामदार संगठनका नेता इप्पेई टोरी जुलुसको नेतृत्व गरिरहेका थिए । ‘यहाँ चिनियाहरूलाई खेत र याक्टीमा काम लगाइन्छ र प्रतिघण्टा ३०० येन अर्थात ३ अमेरिकी डलरदेखि ५०० येन अर्थात ५ डलर मात्र ज्याला दिइन्छ,’ उनले भने । जबकि जापानीहरूले प्रतिघण्टा औशत ६५० येन ज्याला पाउँछन् । ज्याला ठाउँ, क्षेत्र र उद्योगअनुसार फरक रहेको छ ।

मार्च ९ तारिखको प्रदर्शनीको उद्देश्य जापानमा कार्यरत आप्रवासी कामदारको समस्याप्रति सबैको ध्यानाकर्षण गराउनु थियो । कामदारमाथि हुने शोषण निश्चित समयका लागि गरिएको करार र न्यून

ज्यालाका सम्बन्धमा प्रदर्शनीले सरोकारवालाहरूको ध्यानाकर्षण पनि गरायो, युनिभर्सल ल्याङ्गवेज इन्स्टिच्युटका व्यवस्थापक क्यानेडेली नागरिक मिथायल पौल भन्छन् ।

‘जापानमा जागिरको अवस्था कस्तो छ भन्ने बारेमा जनचेतना बढाउनको लागि यो कार्यक्रमको आयोजना गरिएको हो,’ पौलले भने- कामदारको अधिकार चुनौतीको विषय बन्न पुगेको छ । उनीहरूलाई भुक्तानी गरिने पारिश्रमिक र सम्भौतामा समस्या रहेको र आप्रवासी कामदारको अवस्था अत्यन्त खराब भएको कारणले नै जुलुस प्रदर्शन गर्नु परेको हो ।

जापानी समाज जातिगत अवधारणालाई प्राथमिकता दिन्छ । तर वास्तविकता के छ भने जापानी समाज स्वयंमा

बहुसांस्कृतिक समाज हो, टोकियो स्थित आम श्रमिक राष्ट्रिय संगठन (एनयुजिडब्लु) का उपमहासचिव लुइस कार्लेटले भने ।

‘यो समय स्वदेशी र विदेशी भनेर विभेद गर्ने होइन, समान ज्याला आजको आवश्यकता हो । महिला र पुरुष कामदारमा पनि विभेद गर्न पाइँदैन,’ कार्लेटले भने- विश्वलाई सहयोग र सद्भावयुक्त ‘वसुधैव कुटुम्बकम्’ को अवधारणामा लैजाने हो र स्वस्थ समाजको निर्माण गर्ने हो भने अस्वस्थकर प्रतिस्पर्धा त्याग्नै पर्दछ ।

२००५ मा जापानमा मर्ने र जन्मने संख्याबीचको जनसंख्या-अन्तर १० हजार छ । अर्थात् प्रतिवर्ष १० हजारका दरले जनसंख्या घट्दै छ । यही हिसाबले जापानको जनसंख्या घट्दै जाने हो भने १२ करोड ७० लाख आजको जनसंख्या २०५० मा घटेर १० करोडमा झर्नेछ ।

यसै प्रवृत्तिलाई ख्याल गर्दै आप्रवासी कामदारका विषयमा सरकारले अनुकूल नीति तर्जुमा गर्नु आवश्यक छ तर वास्तविक अवस्थामा विदेशी कामदारहरू नाजुक स्थितिमा पुगेका छन् । उनीहरूमाथि मनपरी व्यवहार गर्ने गरिएको छ । ‘विदेशी कामदारलाई एक वर्षभन्दा लामो समयका लागि करार गरिदैन उनीहरूको करार नवीकरणका लागि निश्चित नियम छैन । विदेशी कामदारले जापानमा जापानीहरूले पाएको सुविधा देखेर जिल्ल पनुपर्ने अवस्था छ,’ कार्लेटले भने- विदेशी

कामदारलाई आधारभूत सुविधा दिन पनि आनाकानी गरिन्छ । जापान विकसित मुलुक हो तापनि बेरोजगारी तथा स्वास्थ्य विमाको सुविधा विदेशी कामदारका लागि अप्राप्य छ ।

एनयुजिडब्लुले भाषा सिकाउने विद्यालयहरूमा कार्यरत शिक्षक शिक्षिकाबाट प्राप्त जागिरको असुरक्षासम्बन्धी उजुरीहरू मात्र प्रतिवर्ष झण्डै ६ सय आउने गरेको जनाएको छ । एनयुजिडब्लुका २ हजार ६ सय सदस्यहरूमा ८० प्रतिशत शिक्षकहरू छन् भने अखबारका कर्मचारीहरू १० प्रतिशत छन् । एनयुजिडब्लु जापानमा खोलिएका विदेशी कामदारहरूको ठूला संगठनहरूमध्ये एक हो । यस्तै अर्को संगठन जेनतुइतसु वर्कर्स युनियनका सदस्यहरूमा सबैभन्दा ठूलो संख्या मध्य एशिया, अफ्रिका वा ब्राजिलियालीहरूको रहेको छ ।

यस्ता सबै संगठनहरू विदेशी कामदारलाई स्थायी रोजगारीको स्तर दिलाउने उद्देश्यले खोलिएका हुन्छन् । अहिले अधिकांश विदेशी कामदारहरू ‘स्थायी-अस्थायी’ अर्थात् सधैंभरीका लागि अस्थायी रहेका छन् ।

अमेरिकाका सान्ड्रा शोजी जो २० वर्षदेखि विश्वविद्यालयमा प्राध्यापन गरिरहेकी छन् र जागिरको सुरक्षाको लागि अधिकांश भाषा शिक्षकहरूको जस्तै नियति भोगिरहेकी छन् । उनलाई करारमा चलिरहेको जागिर करार सकिएको भोलिपल्ट नवीकरण हुने हो वा होइन भनेर सधैं त्रास रहिरहन्छ ।

‘हरेक वर्ष मलाई अर्को वर्ष के गर्ने हो भन्ने चिन्ताले सताउँछ । एक अथवा घण्टी कक्षा पढाउनका लागि सम्भौता हुन्छ, त्यसले मात्र पुग्दैन । त्यसैले पाँच विभिन्न विश्वविद्यालयमा कुदिरहनुपर्छ । यदि

गुनासो गरियो भने स्तर घटाउने अथवा निष्कासनमा परिने सम्भावना रहन्छ,’ शोजीले भनिन् ।

निश्चित समयावधिका लागि आएका शिक्षकहरू फर्काइसकिएका छन् । ‘अहिले पढ्दापढ्दै प्रसूति हुनुपरेका कारण पढाइ छोड्ने छात्राहरूको दर निकै कम छ,’ उनले जानकारी गराइन्- यस्तो तीन वर्ष अगाडि हुने गर्दथ्यो । पहिला जापानी शिक्षिकालाई नै विदेशी भाषा र संस्कृति सिकाउने जागिर दिने गरिन्थ्यो तर अहिले आएर सम्बन्धित विषयको विदेशी शिक्षकलाई नै सो विषयको जिम्मेवारी दिने गरिएको छ ।

भाषा पढाउने नोभाकर्प नामक जापानी विद्यालय गएको वर्ष टाट उल्टियो, सयौं शिक्षकहरू अलपत्र परे । धेरै अष्ट्रेलियाली कामदारहरूले जापानमा कुनै पारिश्रमिक नलिई जागिर छोड्नुपर्थ्यो ।

ब्राजिलबाट पाँच वर्षअगि आनी जापानी आमाका साथ जापान आएकी पाओला चगासका लागि जागिरको असुरक्षा र न्यून तलब ठूलो समस्याको विषय बनेको छ । काम गर्दागर्दै चोटपटक लागेकाले घाइते बनेकी उनले कम्पनीसँग औषधिको बील भुक्तानीका लागि प्रयास गरिन् । उनले जम्मा ८ सय येन अर्थात् करिब ८ डलर प्रतिघण्टाका दरले पारिश्रमिक पाएर काम गरिरहेकी छन् ।

जापानी र विदेशी कामदारलाई अत्यन्त फरक ढङ्गले व्यवहार गर्ने गरिन्छ, चगासले भनिन्- हाम्रा जापानी सहकामदारहरूले कम्पनीबाट बोनस र अन्य सुविधा पाउँछन्, विदाको दिनको पनि उनीहरूलाई सुविधा दिइन्छ । जापानले आनो मुलुकको श्रम कानूनअनुसार हामीलाई पनि सुविधा कायम गरोस् भनेर हामी लडिरहेका छौं ।

पानीको अभावसँग जुध्दै बेइजिङ

सहर

– आन्तोनैटा बेज्लोभा

बेइजिङ (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) – संसारकै सबैभन्दा सुखवामध्येको एक सहरमा गृष्मकालीन ओलम्पिक सम्पन्न गर्ने जिम्मेवारीले आयोजक बेइजिङसामु कठिन चुनौती खडा गरिदिएको छ, यद्यपि अधिकारीहरू आगामी अगष्टमा आयोजना हुने ओलम्पिक अवधिभर पर्याप्त मात्रामा पानी आपूर्ति गराउन धमाधम काम गरिरहेका छन्।

सहरको पानी सङ्कट टार्न जलस्रोत बाँडफाँडको लागि आफूमाथि परेको दबाव स्थानीय अधिकारीहरूले सफलतापूर्वक थेगिरहेकाले छिमेकी प्रान्तहरूबाट पानी ल्याउने विस्तारित योजनाले उल्टो आफैलाई प्रहार गर्ने चुनौती दिइरहेको छ।

बेइजिङको जलपिपासा चिनियाँ जनप्रतिनिधिका लागि महत्वपूर्ण सवालहरूमा सार्वजनिक बहस गर्ने एक मात्र अवसर मानिने मार्च ५-१८ मा सम्पन्न चिनियाँ संसद् राष्ट्रिय जनकंग्रेसमा पनि तातो बहसको विषय बन्यो।

‘हामीले बेइजिङमा पानी आपूर्ति गर्न नचाहेको होइन... बाँड्न पुग्ने पानी नै छैन’ पश्चिमोत्तर साङ्सी प्रान्तका प्रतिनिधि भाङ फुमिङले संसदीय सत्रको पार्श्वरेखा (साइडलाइन) मा भएको छलफलमा भने।

बेइजिङले साङ्सी र हुबेइलाई ओलम्पिक आयोजनाको बोझमा काँध थापेर सहयोग गर्न आग्रह गरेको छ, जहाँ ओलम्पिकताका

राजधानीमा पानी उपभोगको मात्रा दैनिक २७ लाख क्युबिक मिटर पुग्ने अनुमान छ। तर, बेइजिङको प्रमुख जलप्रणाली योङ्गिगदे नदीको उपल्लो धारमा अवस्थित यी दुवै प्रान्त आनै माग धान्न संघर्षरत छन्।

उदाहरणको लागि हेबेई सन १९९९ देखि निरन्तर खडेरीको चपेटामा परेको छ। तर, स्थानीय नेताहरूले बढी पानी चाहिने हाइब्रीड धान हुर्काउनुलाई आनो लक्ष्य बनाएका छन्।

चीनमा कोइलाको गढ मानिने साङ्सी प्रान्त पनि खानीको तीव्र विकास र भूमिगत पानी तनाई--जसको अधिकांश हिस्सा प्रदूषित वा उद्योग र सिंचाई प्रयोजनको लागि अनुपयुक्त छ--को परिणामस्वरूप जलस्रोतको अभावबाट हायलकायल छ।

‘उक्त प्रान्तमा पानीको आपूर्ति र गुणस्तरलाई उचित अवस्थामा फर्काउन वर्षौं लाग्नेछ’ प्रान्तीय सरकारका लागि अनुसन्धाताको रूपमा कार्यरत भाङ हिसाब गर्छन्।

यो कष्ट विरलै वर्षा हुने सुख्खा र बन्जर उत्तरी चीनका अधिकांश भूभागले बाँडेका छन्। राजधानी सहर पनि गोबी मरुभूमिको विस्तृतीकरणको चपेटामा परेको छ।

चीनको १ अर्ब ३० करोड जनसंख्याको प्रतिव्यक्ति जलस्रोत विश्वव्यापी औसतभन्दा कम छ। तर, बेइजिङ र अरु १ सय ३० चिनियाँ सहरहरूमा प्रतिव्यक्ति पानी चलन

अन्य मुलुकको भन्दा कम छ।

ओलम्पिक सहरमा पानीको समस्या यति गम्भीर छ कि हालैको सार्वजनिक बहसमा अधिकांश बासिन्दाले राजधानी सहर नै बेइजिङबाट पर्याप्त सफा पानी पाइने अर्कै ठाउँमा सानुपर्ने सुझाव दिएको देखियो।

राजधानीमा पानीको खस्कँदो आपूर्तिको बावजुद बेइजिङ ओलम्पिक आयोजक र यसका सहरी विकासकर्मीहरू नयाँ-नयाँ जलपार्क र विशाल गल्फ कोर्स बनाउने योजना तयार गरिरहेका छन्। काकाकुल बेइजिङमा हाल ३० वटाभन्दा बढी गल्फ कोर्स छन्, तिनीहरू प्रत्येकले दैनिक ३ हजार क्युबिक मिटर पानी खपत गर्छन्।

राजधानीमा बढ्दो पानीको माग धान्न चिनियाँ योजनाकारहरूले मुलुकका प्रमुख याङ्से, येल्लो नदीको पानी सहरतर्फ फर्काउने ठूलूला पूर्वाधार परियोजनामा लगानी गरेका छन्।

साउथ टु नर्थ नामको ज्यादै महत्वाकांक्षी योजनाले एक हजार दुई सय ७७ किलोमिटर लामो सुरङमार्फत याङ्से नदीको एक

अर्ब टन पानी वार्षिक रूपमा बेइजिङमा आपूर्ति गर्ने भविष्यवाणी गरेको छ। उक्त परियोजनाको कुल लागत ६० अर्ब अमेरिकी डलर भन्दा बढी हुने अनुमान गरिएको छ। यो खर्च बिवादास्पद त्रिघाटी बाँध (थ्री गोर्ज ड्याम) निर्माणमा भएको भनी अधिकारीहरूले स्वीकार गरेको २८ अर्ब अमेरिकी डलरको दोब्बरभन्दा बढी हो।

यो परियोजनाले पूर्व, मध्य र पश्चिममा तीनवटा सयौं किलोमिटर लामा सुरुङमार्गत दक्षिणबाट उत्तरतर्फ पानी लैजाने परिकल्पना गरेको छ। यसरी लगिएको पानी बन्जर उत्तरी मैदानमा सिंचाई र बेइजिङको आपूर्तिमा प्रयोग हुनेछ। परियोजनाको प्रारम्भिक चरण ओलम्पिक खेलकुदको लागि सम्पन्न गरिनेछ भने बाँकी पूरा हुन केही वर्ष लाग्नेछ।

ओलम्पिकअघि नै राजधानीमा

पानीको कमजोर आपूर्ति सुधार्न चिनियाँ इन्जिनियरहरूले गत जनवरीदेखि नै येल्लो नदीको पानी फर्काउन सुरु गरिसकेका छन्। १५ करोड क्युबिक मिटर पानी चार सय किलोमिटर लामो सुरुङ यात्रा तय गर्दै आगामी तीन महिनामा बेइजिङको दक्षिणमा अवस्थित बैयाङ्दीआन तालमा मिसिनेछ।

यसैबीच, सरकारी योजनाकारहरू बेइजिङका छिमेकी प्रान्तहरूलाई उनीहरूको जलस्रोत बाँडफाँड गर्न र ओलम्पिक खेलकुदको सहज प्रगति सुनिश्चित गर्न आग्रह गर्ने योजनासहित प्रस्तुत भएका छन्। योजनाले पानीबापत गर्ने भुक्तानीको खाका तय गर्दा प्रतिनिधिहरूले यसको कार्यान्वयन कठिन हुने बताए।

‘प्रशासनिक आदेशबिना त्यस्तो पानीको कारोबार साँच्चिकै असम्भव हुनेछ’ जलश्रोतविज्ञ तथा त्रिआन्जिन सहरका प्रतिनिधि काओ दाभेङले सामूहिक छलफलका बेला बताए। ‘स्थानीयवासीहरूबीच जलअधिकारका विषयमा स्पष्ट विभाजन छैन। अझ बढी के हो भने स्थानीय

तेल उत्पादन र कोइलाका कारण पानी आपूर्तिमा थुप्रै औद्योगिक स्वार्थ समूहहरू समाविष्ट छन्।’

सरकारी सञ्चारमाध्यमका अनुसार ओलम्पिकका लागि पानी आपूर्ति गर्ने प्रतिबद्धता जनाउँदा हेबेई प्रान्तीय अधिकारीहरूले आफूहरूलाई स्थानीय रूपमा लाभदायक उद्योग सञ्चालनमा प्रयोग गर्न सकिने बहुमूल्य श्रोतबाट बञ्चित गराइएकोमा बेइजिङबाट क्षतिपूर्ति माग गरेका थिए। ओलम्पिक खेलकुदपछि बेइजिङको पानी आपूर्तिको भविष्य फेरि अनिश्चित बन्नेछ।

काकाकुल सहरहरूले मुहानहरू सोसेपछि पानी सङ्कटले उत्तरी चीनमा महामारीको रूप लिइरहेको छ भने मुलुकको आधाभन्दा बढी जलमार्गहरूलाई फोहोर बनाइरहेको प्रदूषणको अवस्था भन्भन् खराब हुँदै गएको छ। सरकारी तथ्याङ्क अनुसार चीनको कुल जनसंख्याको एक चौथाई हिस्सा अर्थात करिब ३० करोड जनताको सफा पिउने पानीमा पहुँच छैन।

बाट : नेपाल प्रेस इन्स्टिच्यूट
थापाथली-७०७ प्रशुतिगृह मार्ग
पोष्ट बक्स नं. ४१२८, काठमाडौं, नेपाल
फोन नं. ४-२६४१५५, ४-२६६४१८
फ्याक्स नं. २६४१५४

लाई : _____
_____
_____